

Šolski varnostni sosvet: ko za otroke skrbi vsa skupnost

10. november 2026 • OŠ Zbora odposlancev Kočevje

1 Otrokova varnost kot izhodišče in merilo strateškega uspeha

Za varnost otrok ni dovolj, če se družba in pristojne ustanove odzovejo šele tedaj, ko pride do posledic nasilja, kaznivih dejanj in škodnih dogodkov. Pravočasno prepoznavanje potrebe po varnosti in vzgojno-varnostnih ukrepih zahteva proaktivno delovanje z obvladovanjem tveganj na konkretni in sistemski ravni. Razbremenitev zaposlenih v šoli je pri tem prav tako pomembna, saj lahko znatno izboljša odnose, delovne pogoje in psihosocialno varnost za odgovorno delo z otroki v varnem in spodbudnem okolju.

2 Pravna varnost kot imperativ varnega in spodbudnega učnega okolja

Pravna varnost je nujni pogoj varnega in spodbudnega učnega okolja, enakih možnosti in enakovredne obravnave ter kakovostnega vzgojno-varnostnega delovanja šole. Zahteva jasna pravila, pregledne postopke, odločanje pristojnih oseb in ustanov ter obrazložene in sorazmerne ukrepe ob spoštovanju otrokovih pravic.

Enakovredna obravnava pomeni uporabo skupnih pravnih meril ob upoštevanju načela enakosti in pomembnih razlik med konkretnimi primeri. Na posamezni šoli podpira enake možnosti, predvidljivost ravnanja in odgovorno individualno presojo. Na ravni šolskega sistema zagotavlja enake metodološke podlage, ki s preglednimi procesi zmanjšujejo možnost neutemeljenih razlik med šolami ter prispevajo k primerljivim standardom varnega in spodbudnega učnega okolja.

Preglednejši postopki zmanjšajo tudi potrebo po popravljanju napak, ponavljanju postopkov in odvečnem administriranju ter tveganje škodnih dogodkov in sodnih sporov. Te pričakovane koristi je treba preverjati. Osrednje merilo pa ostaja dejansko varstvo otrokovih pravic, njihova varnost in dobrobit.

3 Šolski varnostni sosvet kot strukturna povezava

Šolski varnostni sosvet je predlog strukturne povezave notranjega varnostnega sistema šole z lokalnim okoljem, pristojnimi državnimi službami in občinskim programom varnosti. Omogoča skupno prepoznavanje tveganj, usklajevanje preventivnih dejavnosti, razjasnjevanje odgovornosti in spremljanje dogovorjenih izboljšav. S tem podpira varnost in dobrobit otrok ter celovito izboljševanje varnega in spodbudnega učnega okolja.

Predlagani sosvet je izvedbena možnost za uresničevanje usmeritev ReNPPZK24–28 k partnerskemu in koherentnemu delovanju države, lokalne skupnosti in drugih nosilcev varnosti. Mandat, sestavo in način dela je treba določiti; sodelujoči ohranijo svoje pristojnosti. Sosvet obravnava splošne ovire in sistemska tveganja neprekinjeni podpori med okolji, osebna obravnava otroka pa ostaja v okviru pristojnih ustanov in predpisanih postopkov.

4 Namen in iztočnice dogodka Šolski varnostni sosvet: ko za otroke skrbi vsa skupnost

Raziskovalne dejavnosti učencev odpirajo vprašanja o življenjskih okoljih in dostopnosti pomoči. Plenarni prispevki na dogodku 10. novembra 2026 dodajo znanje o vključevanju, vrednotah in pravilih, ekosistemski podpori ter znanstvenih pristopih k preprečevanju nasilja. Forum s simulacijo šolskega sosveta ugotovitve poveže v demokratični proces in izvedljive predloge: katera potreba ostaja nepokrita, kdo lahko prispeva k izboljšavi in kako bomo izvedeli, ali je odziv pomagal.

Del programa	Prispevek k skupnemu procesu
Znanost z učenci in za učence	Opažanja, izkušnje in raziskovalna vprašanja so izhodišče prepoznavanja tveganj in potreb.
Plenarni prispevki	Vključevanje, normativna integracija vrednot, ekosistemska podpora in znanost za varnost prispevajo znanje za skupno presojo.
Medgeneracijski forum in šolski varnostni sosvet	Udeleženci povežejo ugotovitve s preventivnim sodelovanjem šole, družin, lokalne skupnosti in pristojnih nosilcev ter z občinskim programom varnosti.
Zaključna razprava	Dogovori dobijo naslednji korak, nosilca, rok in način povratnega obveščanja ter preverjanja učinkov.

4.1 Proaktivno delovanje: štiri življenjska okolja, skupna metoda in ekosistemski pristop

Otrok se uči, razvija in oblikuje odnose v več povezanih okoljih. Nasilje ali zanemarjanje zunaj šole lahko učinkuje na otrokovo varnost in počutje, učenje in odnose v učnem okolju. Šola zato varnega in spodbudnega učnega okolja ne more celovito in trajno zagotavljati sama: potrebna je povezanost njenega notranjega sistema z družino, lokalno skupnostjo in pristojnimi službami. Kakovost teh povezav preverjamo glede na oceno tveganj ter ob upoštevanju pristojnosti in avtonomije šole.

Obvladovanje tveganj povezujemo s štirimi življenjskimi okolji: naravnim okoljem, šolskim okoljem, družinskim in skupnostnim okoljem ter digitalnim okoljem, vključno z uporabo umetne inteligence. Okolja se prepletajo, zato njihove varovalne in ogrožajoče vplive obravnavamo povezano.

Skupna metoda s povezovanjem omogoča sledljivost od opažanja in raziskovalnega vprašanja prek preverjanja, presoje tveganj in izbire ukrepov do spremljanja učinkov in skupnostnega učenja. Podpira proaktivno in preventivno delovanje učencev, šole in skupnosti ter se povezuje z vzgojnim delovanjem po 60.č členu Zakona o osnovni šoli, ob jasno določenih pristojnostih in odgovornostih vseh sodelujočih.

Merilo uspeha	Osrednje vprašanje
Otrok je slišan	Ali lahko varno izrazi svojo izkušnjo in svoji starosti ter zrelosti primerno sodeluje pri podpori?
Pravočasna pomoč	Ali potrebe prepoznamo in se odzovemo, preden se težave stopnjujejo?
Neprekinjena podpora	Ali se potrebna pomoč poveže med okolji in nadaljuje ob prehodih med ustanovami?
Učinek v življenju otroka	Ali se izboljšujejo počutje, občutek varnosti, pripadnost, odnosi in možnosti za učenje?
Pravna varnost in pravičnost	Ali otrok razume razloge ukrepa, ali so upoštevane njegove pravice ter ali primerljive primere presojava po skupnih merilih?
Sledljiva odgovornost	Ali je jasno, kdo ukrepa, kdo preveri učinek in kdo se odzove, če pomoč ne deluje?

5 Ponazoritveni primer iz profila tveganj

Dejavnik 1.2.6: Duševne stiske in psihosomatske težave ob možni izpostavljenosti nasilju

Dejavnik je vzet iz obstoječega profila tveganj nasilja v e-aplikaciji pilotnega projekta z digitalnim registrom tveganj in ukrepov za varnost otrok pred nasiljem v šolskem prostoru. Je vodilo varnostnega premisleka o možnosti nastanka oziroma nadaljevanja nevarnih okoliščin in škodljivih dogodkov ter njihovih posledic v konkretnem prostoru in času.

Ponazarjamo ga z izmišljenim primerom otroka, ki doživlja nasilje in zanemarjanje zunaj šolskega prostora ter prejema zdravstveno in psihosocialno pomoč pri pristojnih ustanovah. Izhajamo iz predpostavke, da šola pri otroku zaznava stiske, vendar o njihovih zunanjih razsežnostih in obravnavi ni obveščena. Stiske se odražajo tudi pri učenju in odnosih v šolskem okolju. Opažene težave same po sebi ne dokazujejo nasilja, zunanja izpostavljenost je predpostavka vaje. Verjetnost nadaljnjega ogrožanja in resnost možnih posledic sta predmet presoje, ne vnaprej določeni lastnosti primera.

Vprašanje je, ali otrok v šoli prejema potrebno podporo in ali se ta ustrezno povezuje z zunanjo pomočjo. Neobveščenost šole sama po sebi ne dokazuje kršitve, lahko pa poveča tveganje, da učinki zunanjega nasilja in zanemarjanja na otrokovo varnost, slabo počutje in delovanje v šoli ne bodo pravočasno prepoznani. Brez pravočasnega prepoznavanja teh dejavnikov in povezovanja podpore se lahko odzovemo šele ob stopnjevanju stiske ali nastanku dodatnih škodljivih posledic. Takrat je za žrtev lahko že prepozno.

Proaktivne in preventivne varnostne dejavnosti v šolskem prostoru so izrecno vključene v vzgojno delovanje po 60.č členu Zakona o osnovni šoli. V predstavljenem modelu jih povezujemo z razumno previdnostjo, zgodnjim prepoznavanjem potreb in spremljanjem učinkov podpore. Preveriti je treba otrokove potrebe po varnosti in psihosocialni podpori, delovanje drugih varoval in razloge za morebitno neobveščanje ter možnosti pravno dopustnega sodelovanja. Tudi obstoječa zunanja pomoč še ne dokazuje, da so otrokove potrebe in varnostna tveganja v šolskem in širšem družbenem okolju ustrezno obravnavani.

5.1. Procesna pot obvladovanja tveganj

Za skrbnika procesa in ukrepa določimo odgovornega nosilca, rok in način preverjanja učinka. Metodološka mapa s podpornimi gradivi usmerja proces, e-aplikacija in register podpirata njegovo sledljivost, umetna inteligenca pa pomaga pri analitični pripravi podatkov. Pristojne osebe preverjajo ugotovitve, presojujejo in odločajo. V registru uporabljamo anonimizirane povzetke, osebna dokumentacija pa ostaja v varovanih spisih pristojnih nosilcev in procesov.

Z nujno zaščito otroka se ne odlašja in ne čaka na oceno tveganj ali vnos v e-register! Glede tega celovit pristop upošteva zakonodajo in obstoječe protokole za ukrepanje v nevarnih razmerah z neposrednimi grožnjami oziroma posledicami nasilja in kaznivih dejanj.

6 Primerjava dveh načinov vzgojno-varnostnega delovanja in zagotavljanja podpore

Primerjava problematizira nepregledne in nepovezane zahteve zunanjih odredbodajalcev, podvajanje in razpršenost odgovornosti, pri čemer so šole bolj ali manj prepuščene same sebi. Spodnja preglednica prikazuje tveganja takšne situacije in namen predlagane skupne podpore s strani države in lokalnih skupnosti.

Vidik	Razpršeno delovanje na vsako šolo posebej	Predlagani proces z ekosistemskim pristopom
Prepoznavanje otrokovih potreb	Povezovanje opažanj in strokovnih virov je odvisno od notranjih poti in razpoložljivih zmogljivosti, pri čemer je šola velikokrat prepuščena sama sebi.	Povezovanje šolskega, družinskega in lokalnega okolja v horizontalno in vertikalno skladno ter koherentno celoto, pri čemer glavni namen ostaja skrb za varnost otroka v konkretnih življenjskih razmerah.
Priprava odgovornega odziva	Vsaka šola sama povezuje podlage, informacije in razpoložljivo pomoč, opravlja administrativna in druga dela, s katerimi povečuje lastne stroške in izgubo virov.	Vzpostavitev varnostnega sistema, podprtega z e-aplikacijo in AI, podpira sistemsko in sistematično odzivanje, s ciljem večje učinkovitosti in povezanega odziva.
Povezava notranjega in zunanjega okolja	Ob nejasnih povezavah lahko otrokove stiske in varnostne potrebe ostanejo nerešene v pravnih in sistemskih prazninah med ločenimi obravnavami.	Vnaprej urejeno in pregledno sodelovanje notranjega in zunanjega okolja olajša povezovanje varnostnih vlog in sistemov podpore, osebni primer pa ostaja v pristojnih postopkih; cilj je pregledna ureditev po skupnih pravnih merilih za vse šole in udeležence postopkov.
Pravna varnost in enaka obravnava	Različne razlage pravil, pristojnosti in postopkov lahko povzročijo neutemeljeno različno obravnavo otrok.	Skupna pravna merila in pregledni postopki ob enakovredni individualni presoji podpirajo zakonito in pregledno, obrazloženo in sorazmerno odločanje ter primerljive standarde vseh šol.
Strukturna povezanost sistema varnosti	Brez urejenega povezovalnega mehanizma med šolskim in širšim družbenim sistemom je usklajevanje za varnost otrok lahko odvisno od posameznih kontaktov in pobud.	Predlagani šolski varnostni sosvet povezuje šolo z institucionalnimi nosilci v lokalnem okolju ter občinskim programom varnosti, na vseh ravneh in področjih podpira skupno preventivo in sledljivo odgovornost.
Čas in pozornost zaposlenih	Podvajanje evidenc in poročanj lahko povečujeta administrativno breme ter odtegujeta čas strokovnemu delu.	Skupna sistemska administracija vzdržuje sistemsko infrastrukturo in predloge, šoli ostanejo samo potrebna lokalna opravila ob upoštevanju njene avtonomije.
Spremljanje učinka	Izvedena dejavnost ali evalvacijsko poročilo lahko zasenčita vprašanje, ali je otroku dejansko bolje.	E-register pregledno in ažurno poveže ukrep, nosilca, rok in kazalnik, pristojni preverjajo učinek, nadzorujejo in prilagajajo pomoč.
Učenje celotnega sistema	Lokalne ugotovitve se brez skupnega mehanizma ne povežejo samodejno v izboljšave podpore in varnosti.	Ugotovitve skozi proces skupnostnega učenja lahko pomagajo izboljšati sistemske pogoje in povezave za varnost in odpornost na sodobne grožnje.

7 Podlage in viri

Kečanović, B., Evalvacija razvoja pilotnega projekta: od obvladovanja nasilja do celovitega varnostnega sistema šole, osnutek 2026, zlasti str. 5–8 in 13–15; Metodološka mapa Celoviti sistem varnosti šole, delovna različica, smernice str. 31–33, aplikacija str. 60–62 in profil 1.2.6 ter 1.2.10; program dogodka 10. novembra 2026.

Dodatni vir: Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2024–2028, zlasti poglavje 2 ter 7.1.4 in 7.1.4.2.
<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=RESO156>

IRVD/ChatGPT (2026). Analitična in redakcijska podpora AI, 17. oktober 2026.